

ARCHIWUM KARLA DEDECIUSA PRZY COLLEGIUM POLONICUM W ŚLUBICACH
KATEDRA BADAŃ NIEMCOZNAWCZYCH UNIWERSYTETU ŁÓDZKIEGO
MUZEUM MIASTA ŁODZI

ROCZNIK KARLA DEDECIUSA

Dedeciana – tłumaczenie – recepcja

Tom IV

Łódź 2011

Rocznik Karla Dedeciusa t. IV, Łódź 2011

© **COPYRIGHT** by Krzysztof A. Kuczyński (*tytuł i koncepcja serii*)

RECENZENT

Prof. dr hab. Lech Kolago, Uniwersytet Warszawski

REDAKTOR NACZELNY

Prof. dr hab. Krzysztof A. Kuczyński

SEKRETARZE NAUKOWI REDAKCJI

Mgr Błażej Kaźmierczak, Dr Ernest Kuczyński

REDAKTOR TECHNICZNY

Barbara Raczyńska

KOLEGIUM REDAKCYJNE

Prof. dr hab. Tadeusz Błazejewski, Łódź

Prof. dr hab. Maria Krysztofiak-Kaszyńska, Poznań

Prof. dr hab. Julian Maliszewski, Opole

Ks. Prof. dr hab. Bonifacy Miązek, Wiedeń

Prof. dr hab. Piotr Obrączka, Opole

Prof. dr hab. Hubert Orłowski, Poznań

Prof. dr hab. Grażyna Szewczyk, Katowice

Prof. dr hab. Irena Światłowska, Wrocław

REDAKCJA

Katedra Badań Niemcoznawczych, Uniwersytet Łódzki

90-131 Łódź, ul. Narutowicza 59a

tel./fax 0048 66 55 401 / e-mail: niemcoznawstwo@op.pl

ISBN 978-83-62098-03-3

Złożono do druku – marzec 2011

Skład, druk i oprawa: Drukarnia PRINTPAP, Łódź

Spis treści

I. Słowo na Jubileusz	9
II. Z warsztatu Karla Dedeciusa Die Aneignung des Fremden in der Übersetzung	13
III. Artykuły	
1. Jan Miodek Polszczyzna Karla Dedeciusa. Impresje rozmówcy, słuchacza i czytelnika	29
2. Julian Maliszewski Przekłady poetyckie Karla Dedeciusa jako dar wyobraźni - tłumacz jako drugi autor	35
3. Ilona Czechowska Językowy obraz <i>Kamiennych braci</i>	55
4. Mirosława Zielińska <i>Drogi Karolu...</i> Miejsce Tadeusza Różewicza w dialogach z polską kulturą Karla Dedeciusa	71
5. Wojciech Kudyba Twórczość Zbigniewa Herberta w niemieckim systemie lite- rackim w świetle korespondencji z Karlem Dedeciusem	95
6. Krzysztof A. Kuczyński „Drogi Panie Karolu!” – z korespondencji Egona Naganow- skiego do Karla Dedeciusa	109
7. Ernest Kuczyński „...chętnie zasięgnąłbym rady u Pana”. Z listów Karla De- deciusa do Jarosława Iwaszkiewicza	137
8. Anna Fimiak-Chwiłkowska Ein Duett von Dichtung und Prosa. Zur Korrespondenz zwi- schen Karl Dedecius und Klaus Staemmler	149
9. Grażyna Barbara Szewczyk W kręgu fascynacji prozą Jerzego Szaniawskiego. <i>Opowiada- nia Profesora Tutki</i> w przekładzie Karla Dedeciusa	159
10. Marta Wiśniowska Fragmenty <i>Dziennika</i> 1954 Leopolda Tyrmanda w przekładzie Karla Dedeciusa	179

11. Małgorzata Węglarska Intertextualität als translatorische Herausforderung. Das Gedicht <i>O rzeczach Tomasza Manna</i> von Jan Lechoń in der Übersetzung von Karl Dedecius	201
12. Dorothee Hanke, Agnieszka Zgrzywa Wenn ein Kind geboren wurde...Szymborska und Dedecius bei der niedlichen, süßen Quelle des Bösen (<i>Pierwsza fotografia Hitlera - Das erste Foto</i>)	213
13. Przemysław Chojnowski Za nami XX wiek. O antologii Karla Dedeciusa <i>Polnische Gedichte des 20. Jahrhunderts</i>	223
14. Agnieszka Kisztelińska-Węgrzyńska Powstanie i początki działalności Deutsches Polen-Institut w Darmstadt w świetle publikacji prasy polskiej w latach 1979-1985	231
15. Błażej Kaźmierczak Odczyty i wystawy organizowane przez Deutsches Polen- Institut w latach 1979-1985. Rekonstrukcja zdarzeń na pod- stawie Archiwum Osobistego Karla Dedeciusa. Próba reko- nesansu	251
IV. Miscellanea	
1. Ryszard Czubaczyński Moje spotkania z Mistrzem	271
2. Krzysztof A. Kuczyński <i>Deutscher Nationalpreis 2010</i> dla Karla Dedeciusa, Hamburg 23 czerwca 2010	277
3. Błażej Kaźmierczak, Krzysztof A. Kuczyński Wystawa „Karl Dedecius i Łódź”. Archiwum Karla Dede- ciusy przy Collegium Polonicum, Ślubice 17 czerwca 2010	289

Słowo na Jubileusz

Tom, który trzymamy w ręku, ma charakter szczególny, został on bowiem przygotowany z myślą o uczczeniu wspaniałego Jubileuszu 90-lecia urodzin prof. dr h.c. mult. Karla Dedeciusa, najwybitniejszego tłumacza literatury polskiej w dziejach nie tylko niemiecko-polskich kontaktów kulturalnych.

„Czarodziej z Darmstadt”, pomysłodawca, organizator i wieloletni (1979-1998) dyrektor Deutsches Polen-Institut, największego dzieła swojego życia, od dziesięcioleci buduje most porozumienia między Niemcami i Polakami. Jest on europejskiej rangi humanistą, który poprzez kulturę łączy narody. Czyni to nie tylko jako kongenialny translator, ale także eseista i wydawca.

Od końca lat 50-tych XX stulecia propaguje polskie piśmiennictwo w Europie, głównie w Niemczech, Austrii i Szwajcarii, zapoznaje niemieckojęzycznego odbiorcę z czołowymi dokonaniem współczesnej literatury polskiej. Wydał ponad 100 książek, na łamach almanachów, tomów zbiorowych, periodyków naukowych i czasopism ogłosił tysiące artykułów, szkiców, esejów i recenzji, wygłosił kilkaset referatów, wykładów, prelekcji i przemówień radiowych. Swoje życie oddał w służbę polskiej kulturze. Został doceniony po obu stronach Odry, jest kawalerem najwyższych odznaczeń państwowych, laureatem ogromnej ilości nagród i wyróżnień. Jest doktorem honoris causa wielu uniwersytetów, honorowym obywatelem kilku miast, jego imieniem nazwano jedno z polskich gimnazjów, ma własne „Archiwum Karla Dedeciusa” w Słubicach, a także „Salon Karla Dedeciusa” w Muzeum Miasta Łodzi. Powstało o nim szereg rozpraw doktorskich i prac magisterskich, nakręcono kilka filmów, czołowi poeci poświęcili mu swoje wiersze...

Wprost nie chce się wierzyć, że monumentalna praca, jakiej dokonał Karł Dedecius w minionych dziesięcioleciach, jest dziełem jednego człowieka.

W osobie Karla Dedeciusa zjednoczyło się kilka cech, które zadecydowały o jego ogromnym sukcesie: doskonała znajomość języka, literatury i kultury polskiej, niepospolity talent translatorski, rzadki dar poetyckiego słuchu, niepotykana pracowitość i wreszcie szczere umiłowanie literatury polskiej.

„Rocznik Karla Dedeciusa”, powstały w 2008 roku w Łodzi, rodzinnym mieście Jubilata, od kilku lat gromadzi na swych łamach liczne rozprawy czołowych specjalistów mające za temat życie i twórczość wielkiego humanisty. Jest to podziękowanie wobec znakomitego tłumacza i eseisty, znawcy literatury polskiej, za jego wieloletnią pracę na rzecz rozpowszechniania naszego piśmiennictwa.

W dniach nadchodzącego Jubileuszu 90-tych urodzin niech nam wolno będzie złożyć Panu Profesorowi Karłowi Dedeciusowi w imieniu polskiej kultury wyrazy szczerego, bardzo serdecznego podziękowania za wielki wysiłek

- ukoronowany tak znakomitymi rezultatami - zapoznawania niemieckojęzycznego czytelnika z największymi dziełami polskiej literatury. Jest to działalność dla naszego kraju bezcenna.

Do podziękowań za tak wybitny wkład w dzieło porozumienia niemiecko-polskiego pragniemy dołączyć wyrazy najlepszych życzeń zdrowia i wszelkiej pomyślności.

Ad multos annos Panie Profesorze!

Redakcja
„Rocznika Karla Dedeciusa”

Łódź – Słubice, luty 2011 r.